

Thalés z Mílétu

Testimonia DK 11 A (a některá další)

A 1 = Diogenés Laertios, *Vitae philosophorum* I,22-44 Marcovich

(22) Thalés byl, jak praví Hérodotos (I,170), Dúris a Démokritos (68 B 115a), synem Examyovým a Kleobúliným, z rodu Thélidů, což jsou Foiničané, nejurozenější z potomků Kadmových a Agénorových. [Byl jedním ze sedmi mudrců,] jak uvádí i Platón (*Prótagorás* 343a). Byl jako první nazván mudrcem, když byl v Athénách archontem Damasiás (582 až 581 před n. l.), za něhož bylo stanoveno sedm mudrců, jak praví Démétrios Falérský v *Seznamu archontů*. Byl zapsán do seznamu občanů v Mílétu, kam přišel s Neileem, vypuzeným z Foiníkie. Podle většiny spisovatelů však byl rodilý Míléťan a byl ze skvělého rodu.

(23) Po politické činnosti se věnoval pozorování přírody. Podle některých nezanechal žádný spis, neboť jemu připisovaná *Astronomie pro plavce* (B 1) je prý od Fóka ze Samu. *Kallimachos* jej zná jako objevitele Malé Medvědice, neboť ve svých *Iambech* říká (A 3a):

a hvězdy Vozu Malého prý stanovil,
jímž svoji dráhu řídí plavci foiničtí.

Podle některých napsal jen dva spisy: *O Slunovratu* a *O rovnodennosti*, neboť to ostatní považoval za nepochopitelné (B 4). Někteří se domnívají, že se první zabýval astronomií a že předpověděl zatmění Slunce (viz A 5) a slunovraty, jak tvrdí Eudémos v *Dějinách astronomie*. Pro totéž se mu obdivují také Xenofanés (21 B 19) a Hérodotos (11 A 5) a svědčí o tom Hérakleitos (22 B 38) a Démokritos (68 B 115a).

(24) Někteří, jako například básník Choirilos, říkají, že jako první prohlásil duše za nesmrtelné. Jako první objevil také dráhu přechodu [Slunce] od jednoho slunovratu k druhému a podle některých první určil velikost Slunce [vůči velikosti slunečního kruhu i velikost Měsíce] vůči měsíčnímu jako 1/720 [kruhu]. Jako první také nazval poslední den měsíce třicítkou. Podle některých pak také jako první vykládal o přírodě.

Aristotelés (*De anima* I,2; 405a19; 11 A 22 /2) a Hippiás (86 B 7) říkají, že dal účast na duši také neživým věcem, jak se to ukazuje na z magnetitu a jantaru. Když se prý od Egyptanů naučil geometrii, jak tvrdí Pamfyla, vepsal jako první do kruhu pravoúhlý trojúhelník a obětoval býka.

(25) Jiní, například matematik Apollodóros, to přiřítají Pýthagorovi (viz Diogenés Laertios VIII,12). Ten totiž nejvíce pokročil ve věcech, které podle Kallimachových v *Iambů* objevil Frýg Euforbos (Diogenés Laertios VIII,4), například „nerovnost a trojúhelník“¹ a vše, co souvisí s naukou o úsečkách.

Zdá se, že si Thalés dokázal velmi dobře poradit také v politických věcech. Když totiž Kroisos poslal Míléťanům žádost o spojenectví, tak tomu zabránil, což zachránilo město, když se jej pak zmocnil Kýros. Klytos však říká, jak vypráví Hérakleidés, že se stal samotářem a uzavřel se do soukromí.

(26) Podle některých se oženil a měl syna Kybistha, podle jiných zůstal svobodný a přijal za vlastního syna své sestry. Když se ho ptali, proč nemá vlastní děti, řekl prý, že „z lásky k dětem“. Také se vypravuje, že když ho matka nutila, aby se oženil, odpověděl: „Ještě na to není vhodná doba.“ A když na něho v pozdějším věku naléhala, pravil: „Už na to není vhodná doba.“ Hieronymos ze Rhodu v druhé knize *Rozmanitých poznámek* vypráví, že si Thalés, když chtěl ukázat, jak je [pro mudrce] snadné být bohatým, pronajal lisovny oleje, protože předvídal, že bude hojná úroda oliv, a získal nesmírné množství peněz.

(27) Za počátek všeho pokládal vodu a svět považoval za oduševnělý a plný daimonů. Prý také objevil roční doby a rozdělil rok na 365 dní.

Nikdo ho však neučil, ledaže se stýkal s kněžími, když přišel do Egypta. Hieronymos o něm také říká, že měřil výšku pyramid z jejich stínu, [totiž tehdy,] když pozoroval, že stín člověka je stejně velký [jako jeho postava]. Byl prý také v úzkém styku s mílétským tyranem Thrasybúlem, jak uvádí Minyés.

Známý je příběh s trojnožkou, kterou našli rybáři a kterou mílétský lid poslal mudrcům.

¹ Verze překladu: „různostranný trojúhelník“.

(28) Vypravuje se totiž, že nějací iónští mladíci koupili od mílétských rybářů celý úlovek v síti. Když pak vytáhli trojnožku, propukla o ni hádka, až Míléťané poslali [dotaz] do Delf. A bůh věštil takto:

O trojnožce se tážeš, mílétský potomku, Foiba?

Ze všech, kdo v moudrosti první je, tomu já trojnožku dávám.

Dali ji tedy Thalétovi. Ten ji však dal zase jinému a ten opět dalšímu, až se dostala k Solónovi. Ten pak prohlásil, že první co do moudrosti je bůh, a poslal trojnožku do Delf.

Kallimachos však tyto věci vypráví v *Iambech* jinak, převzal to od Maiandria z Mílétu. Jakýsi Arkad'an Bathyklés prý totiž po sobě zanechal misku a uložil, že „má být dána tomu, kdo svou moudrostí způsobí nejvíc dobrého. Dali ji tudíž Thalétovi, od něhož putovala dokola, až k němu přišla zpátky.

(29) Thalés pak misku poslal do Didymy Apollónovi, podle Kallimacha s těmito slovy:

Mě dává Thalés vládci lidu Neilea,

když dvakrát obdržel mě co dar vítězný.

V řeči nevázané to zní takto: „Thalés z Mílétu, syn Examyův, Apollónovi Delfskému, čestný dar od Řeků, jenž obdržel dvakrát.“ Bathykleův chlapec, který chodil s tou miskou, se jmenoval Thyrión, jak říká Eleúsis ve spise *O Achilleovi* i Alexón z Myndu v 9. knize *Mytických příběhů*. Eudoxos z Knidu a Euanthés z Mílétu však vypravují, že kdosi z Kroisových přátel dostal od krále zlatý pohár, který měl dát nejmoudřejšímu z Řeků. Dostal jej prý Thalés.

(30) Pohár obešel dokola až k Chilónovi, který se dotázal Pýthijského [Apollóna], kdo je moudřejší než on. Ten odpověděl, že Mysón, o kterém ještě budeme mluvit. (...)

(33) (...) Hermippos přičítá v *Životech* Thalétovi výrok, který jiní připisují Sókratovi. Říkal prý totiž, že Osudu vděčí za tři věci:

za první, že se narodil jako člověk a ne jako zvíře;

za druhou, že se narodil jako muž a ne jako žena;

za třetí, že se narodil jako Řek a ne jako barbar.

(34) Vypravuje se také, že když ho stařena vyprovodila z domu, aby pozoroval hvězdy, spadl do jámy. Na jeho křik mu prý stařena odpověděla: „Ty si myslíš, Thaléte, že rozpoznáš to, co je na nebi, když nejsi schopný vidět ani to, co je pod tvýma nohama?”²

Jako zkoumatele hvězd jej zná také Tímón a v *Silloi* ho chválí těmito slovy:

Jeden ze sedmi mudrců, Thalés, hvězd zkoumatel moudrý.

Rozsah toho, co Thalés napsal, odhaduje Lobón z Argu na 200 veršů. Na jeho soše je napsáno:

Tento Thalés, jehož iónský vychoval Mílét, se jeví
jako cti nejhodnější pro moudrost z hvězdářů všech.

(35) K Thalétovým zpívaným [výrokům] prý patří tyto:

Nejsou důkazem rozumné představy přemnohá slova;
usiluj o jedno moudré,
vol sobě jedno vzácné;
tak zrušíš lidí žvanivých
bez konce tlachavou řeč.

Kolují však i tyto jeho výroky:

Nejstarší ze všeho je bůh, neboť se nezrodil.

Nejkrásnější je svět, neboť je dílem boha.

Největší je místo [prostor?], neboť všechno obsahuje.

Nejrychlejší je mysl, neboť vším proniká.

Nejsilnější je nutnost, neboť všemu vládne.

Nejmoudřejší je čas, neboť všechno objeví .

Říkal, že smrt se ničím neliší od života. Když se ho kdosi zeptal: „Proč tedy nezemřeš?“

Odpověděl: „Protože v tom není rozdíl.”

(36) Na otázku, co bylo dříve, zda noc nebo den, odpověděl: „Noc, o jeden den dříve”.

Když se ho kdosi zeptal, zda se člověk, který páchá bezpráví, skryje před bohy, odpověděl:

„Dokonce ani když na bezpráví pomýšlí.”

Cizoložníkovi, který se ho ptal, má-li odpřísáhnout, že nezcizoložil, řekl: „Křivá přísaha není horší než cizoložství.”

² Viz A 9 = Platón, *Theaetetus* 174a.

Když byl tázán, co je nesnadné, řekl: „Poznat sebe sama!”

A co je snadné? „Radit jinému.”

Co je nejpříjemnější? „Dosáhnout cíle.”

Co je božské? „Co nemá počátek ani konec.”

Co viděl nejobtížnějšího? Odpověděl: „Starce tyrana.”

Jak by kdo nejlépe snášel neštěstí? „Kdyby viděl, že se jeho nepřátelům vede ještě hůř.”

Jak bychom žili nejlépe a nejspravedlivěji? „Kdybychom sami nedělali to, co vytýkáme ostatním.”

(37) Kdo je šťastný? „Ten, kdo je zdravý na těle, bystrý v duši a má zdárnou povahu.”

Thalés vybízí, abychom pamatovali na přítomné i nepřítomné přátele, abychom neukazovali jenom pěknou tvář, nýbrž abychom byli krásní svým jednáním. Říká:

„Neobohacuj se špatným způsobem, ať se ani tvá řeč neprotiví těm, kteří si získali tvou důvěru!”

„Jaké služby prokážeš svým rodičům, takové očekávej i od svých dětí!”

Vylévání Nilu vysvětloval tím, že každoročně se opakující větry³ vzdouvají jeho vlny, neboť vanou opačným směrem.

Apollodóros v *Kronice* říká, že se Thalés narodil prvního roku 39. olympiády [624 před n. l.].⁴

(38) Zemřel v 78 letech – nebo podle Sósistrata v devadesáti, – neboť skonal v 58. olympiádě (548/545 před n. l.). Byl současníkem Kroisa, jemuž také slíbil, že mu umožní překročit řeku Halys bez mostu, když odvede její tok jiným směrem (viz A 6).

Byli však i jiní Thalétové, Démétrios z Magnésie v *Soujmenovcích* tvrdí, že jich bylo pět:

První, řečník nevkusného slohu z Kallátidy.

Druhý, velmi nadaný malíř ze Sikyónu.

Třetí z doby velmi dávné, současník Hésiodův, Homérův a Lykurgův.

Čtvrtý, kterého vzpomíná Dúris ve spise *O malířství*.

Pátý mladší a neslavný, kterého připomíná Dionýsios v *Kritikách*.

³ „Etésie“, typický jev letního mediteránního klimatu.

⁴ Konjektura řady editorů. Rukopisy patrně omylem uvádějí první rok 35. olympiády, tedy o 20 let dříve.

(39) Mudrc pak skonal, když se díval na gymnický závod, a to vedrem, žízni a slabostí, neboť byl již starý. Na jeho hrobě je napsáno:

Věru skrovný jen tuto náhrobek Thalétův vidíš;
velká však moudrosti jeho sláva až do nebe jde.

Také od nás je na něho tento epigram, v první knize epigramů neboli ve *Sbírcce všech rozměrů*:

Na závod gymnický kdysi když opět díval se Thalés
moudrý, nebeský Die, vzal jsi ho ze stadia.
Chválím, že jsi ho odvedl blíže, neboť již věru
pro stáří nemohl hvězdy ze Země pozorovat.

(40) Od Thaléta je výrok „Poznej sebe sama”, který Antisthenés v *Nástupnictvích* připisuje Fémonoé, od které si jej prý přisvojil Chilón. (...)

(Následuje pojednání o sedmi mudrcích a pak falza dvou Thalétových listů, Ferekýdovi a Solónovi.)

Viz také Pseudo-Anaximenés, *1. list* = Diogenés Laertios, *Vitae philosophorum* II,4 Marcovich:

Anaximenés Pýthagorovi:

Thalés, syn Examyův (...), se ve stáří nedočkal šťastného konce. Vyšel v noci, jak byl zvyklý, se služkou, pozorovat ze zápraží svého domu hvězdy. A jak se tak díval, neuvědomil si, kde je, vykročil za okraj srázu a spadl z něho. Tak Miletáné ztratili svého astronoma. My však, jeho žáci, buďme pamětlivi tohoto muže a stejně tak i naše děti a naši žáci, a stále se zabývejme jeho výkladem. Ať každá naše řeč začíná s Thalétem.

Viz také Aisópos 40 Hausrath–Hunger:

Hvězdář měl ve zvyku vycházet každý večer z domu a pozorovat hvězdy. Jednou se procházel za městem, celou myslí byl soustředěn an nebe, nevšiml si study a spadl do ní. Jak naříkal a křičel,

šel kdosi kolem, uslyšel jeho nářek, přišel blíž, a když se dověděl, co se stalo, řekl mu: „Ty jsi ale divný! Chceš vidět, co je na nebi, a nevidíš, co je na zemi?“⁵

A 2 = *Súda*, s.v. Thalés = *Théta* 17

Thalés, syn Examyův a Kleobúlin, Mílét'an, podle Hérodota Féničan (viz A 4), narozený před Kroisem, v 35. olympiádě (640/637 před n. l.), podle Flegonta byl znám už v 7. olympiádě (752/749 před n. l.). Napsal *O jevech na obloze* v epickém verši (viz B 1), *O rovnodennosti* (B 4) a mnohé jiné. Skonal ve stáří, když sledoval gymnický závod, unavený davem a oslabený úpalem.

Thalés byl první, kdo dostal označení „mudrc“, a byl první, kdo řekl, že duše je nesmrtelná; první také pochopil zatmění a rovnodennosti. Jeho výroky jsou mnohé a pověstný je: „Poznej sebe sama.“ Vždyť i Chilónův výrok „Záruky jsou nenasytné“ je spíše Thalétovým vlastním výtvořem a podobně také výrok „Ničeho příliš!“

Přírodní filosof Thalés za Dáraia (omyl!) předpověděl zatmění Slunce.

A 3 = *Scholia in Platonem* (scholia vetera, in *Rempubl.*) 600a

Thalés, syn Examyův, Mílét'an, podle Hérodota Féničan (viz A 4). První, kdo byl nazván „moudrý“. Objevil totiž, že zatmění Slunce nastávají překrytím dráhy Měsíce, jako první z Řeků poznal Malou Medvědic i slunovraty a bádál o velikosti a přirozenosti Slunce. Podle něho mají i neoduševněné věci duši, jako magnetit nebo jantar. Za počátek prvků považoval vodu. Tvrdil, že svět je oduševnělý a plný daimonů. Byl vychován v Egyptě od kněží. Jeho je výrok „Poznej sebe sama!“ Zemřel, když už jako stařec přihlížel gymnickému závodu, vysílen vedrem.

A 3a = Kallimachos, *Iamb. fr.* 94; Pap. Oxyrh. VII,33 (cfr. Pfeiffer, *Callimachi frag. nuper rep.* 43nn.)

⁵ *Svět ezopských bajek*, Praha 1976, s. 128.

[Amfalkés] se plavil do Mílétu. Neboť vítězství získal
 Thalés, který byl obratný v úsudku i v jiných věcech,
 o němž se také říkalo, že zaměřil hvězdičky
 [Malého?] Vozu, podle něhož se plaví Foiničané.
 (...)

A 4 = Hérodotos, *Historiae* I,170

Vhodný byl i návrh Thaléta Mílétského, původem Foiničana, který učinil ještě předtím, než byli Iónové poraženi. Navrhoval, aby si Iónové zřídili jediný poradní sbor, který by byl v Teu, protože Teos je uprostřed Iónie, a aby ostatní města byla považována pouze za démy.

A 5 /1 = Hérodotos, *Historiae* I,74

Když válka [mezi médským králem Alyattem a lýdským králem Kyaxerem] pokračovala se střídavým štěstím, došlo v jejím šestém roce ke srážce, při které se stalo, že se po začátku boje najednou den stal nocí.⁶ Tuto proměnu dne Iónům předpověděl Thalés Mílétský; jako její mez stanovil tentýž rok, ve kterém ona proměna vskutku nastala.

A 5 /2 = Kléméns Alexandrijský, *Stromata* I,65,1

O Thalétovi Eudémos v *Dějinách astronomie* říká, že předpověděl zatmění Slunce (viz Xenofanés B 19), které nastalo v čase bitvy mezi Médy a Lýdy, tedy za vlády médského krále Kyaxara, otce Astyagova a lýdského krále Alyatta, otce lýdského Kroisa. S tím souhlasí také Hérodotos v první knize svých *Dějin* (viz A 5 /1). Bylo to v letech kolem padesáté olympiády (580/577 před n. l.).

⁶ V přepočtu juliánského kalendáře: 28. května 586 před n. l. Astronomicky: 28. května -585.

A 5 /3 = Eusebios, *Chron.*, Arm. Ol. 49,2

Thalés Mílétský předpověděl úplné zatmění Slunce.

A 5 /4 = Eusebios, *Chron.*, in: Hieronymus

A 5 /5 = Cicero, *De divinatione* I,49,112

Týž muž [Thalés] prý také první předpověděl zatmění Slunce, které nastalo za krále Astyaga.

A 5 /6 = Plinius, *Naturalis historia* II,53

U Řeků našel [příčinu zatmění] jako první ze všech Thalés Mílétský, který předpověděl zatmění Slunce čtvrtého roku 38. Olympiády, které nastalo za krále Alyatta, 170 let od založení Říma.⁷

A 6 = Hérodotos, *Historiae* I,75

Když Kroisos přišel k řece Halys, postupoval dál, jak já tvrdím, tak, že převedl vojsko po mostech, které tam stály. U Řeků však převládá mínění, že na druhou stranu vojsku pomohl Thalés Mílétský. Kroisos byl prý totiž na rozpacích, jak se s vojskem dostane přes řeku, protože v té době tam ty mosty ještě nebyly. Thalés, který prý byl s jeho vojskem, nechal řeku tekoucí po levé straně vojska téci také po pravé straně. Dokázal to prý takto: dal už nad táborem kopat dlouhý příkop, zatáčející do tvaru půlměsíce, aby zezadu obešel postavený tábor; do tohoto

⁷ V přepočtu juliánského kalendáře: 28. května 586 před n. l. Astronomicky: 28. května -585.

příkopu svedl vodu z původního řečiště a vrátil ji do něj pod táborem. Tím se řeka velice rychle rozdělila a bylo možné ji po obou stranách snadno přebrodit. Někteří dokonce tvrdí, že původní řečiště docela vyschlo. To však nepokládám za možné, vždyť jak by se byli dostali přes řeku na zpáteční cestě?

A 7 /1 = Eusebios, *Chronicae* in: Kyrillos, *Contra Iulianem* I; p. 12

A 7 /2 = Eusebios, *Chronicae* in: Hieron. Ol. 35,1

A 7 /3 = Abulfaragus p. 33 Pococke

A 8 /1 = Ἐκλογὴ Ἱστοριῶν *Parisina* (Cramer, *An. Par.* II,263)

V těch časech Thalés Mílétský zemřel na Tenedu – a byla známa Sibylla Erýthrejská.

A 8 /2 = *Chronicon paschale* 214,20 Bekk.

V těch letech zemřel na Tenedu filosof Thalés Mílétský.

A 8 /3 = Plútarchos, *Solon* 12,11

Cosí podobného prý tušil i Thalés. Nařídil totiž, aby ho po smrti pochovali na jakémsi bezvýznamném a opovrženém místě na území Mílétu, neboť předpověděl, že toto místo jednou bude mílétským náměstím.

A 9 = Platón, *Theaetetus* 174a

(...) právě tak, Theodóre, jako se prý ona vtipná a půvabná thrácká služka vysmála Thalétovi, když pozoroval hvězdy a spadl do studny, zatímco se díval nahoru. Posmívala se mu, že se pokouší poznat věci na nebi, že mu však zůstává skryto, co leží před ním a u jeho nohou.

Viz A 1,34.

A 10 = Aristotelés, *Politica* I,11; 1259a6

Traduje se, že když mu předhazovali jeho chudobu i neúčinnost filosofie, seznal díky pozorování hvězd, že přijde velká úroda oliv. Už v zimě nashromáždil něco málo peněz, zaplatil zálohy na všechny olivové lisy v Mílétu i na Chiu a za nízkou cenu si je pronajal, protože nikdo nenabízel víc. Když pak přišla doba sklizně, všichni je najednou potřebovali a on je pronajímal, za kolik chtěl, takže nashromáždil veliké peníze. Tím ukázal, že pro filosofy je snadné zbohatnout, pokud chtějí, ale že to není to, o co usilují.

A 11 /1 = Proklos, *In Euclidem* 65,3 Friedl. (= Eudémios, *Geometriké historia*, fr. 84 Speng.)

(...) Thalés nejprve šel do Egypta a pak přinesl toto vědění [*theória*, rozuměj: geometrii] do Řecka. Mnohé sám našel a počátky mnohého ukázal svým následovníkům. (...)

A 11 /2 = Plútarchos, *Solon* 2,8

Obchodem se prý zabývali také Thalés a matematik Hippokratés, také Platón si prý opatřil prostředky na cestování prodejem jakéhosi oleje v Egyptě.

A 11 /3 = Plútarchos, *De Iside et Osiride* 34

Říká se, že i Homér je stejně jako Thalés vyučen od Egyptů, když považuje vodu za počátek a původ všeho.

A 11 /4 = Iosephus Flavius, *Contra Apionem* I,2

A 11 /5 = Áetios I,3,1 Diels

Thalés [nejprve] filosofoval v Egyptě a do Miletu přišel [až když byl] starší.

A 11 /6 = Iamblichos, *Vita Pythagorica* 12

A 11a = Himeros Sofist., *Declamationes et orationes* 28

ἦιδε μὲν Ὀλυμπίασι τὴν Ἰέρωνος δόξαν πρὸς Λύραν ὁ Πίνδαρος· ἦιδε δὲ ὁ Ἄνακρέων τὴν Πολυκράτους τύχην Σαμίων τῇ θεᾷ πέμπουσιν ἱερά· καὶ Ἄλκαϊος ἐν ὠδαῖς εἶχε Θαλῆν, ὅτε καὶ Λέσβος πανήγυριν ...

A 12 = Aristotelés, *Metaphysica* I,3; 983b6

Většina těch, kdo se první zabývali filosofií, se domnívala, že počátky věcí jsou jen v podobě látky. Neboť to, z čeho všechny věci jsou a z čeho nejprve vznikají i do čeho nakonec zanikají – přičemž podstata trvá a mění se jen ve svých stavech – to nazývají prvkem a počátkem jsoucna. Proto se domnívají, že nic nevzniká, ani nehyne, jelikož se vždy uchovává takováto přirozenost (...)

(983b17) Musí totiž být nějaká přirozenost, ať už jedna nebo vícero, ze kterých vše jiné vzniká, jí udržováno. Počet a podobu takového počátku neuvádějí ovšem všichni stejně. Thalés, původce takovéto filosofie, říká, že je to voda; proto také hlásal, že Země leží na vodě. Tento předpoklad přijal také proto, že semena mají vlhkou přirozenost; voda je počátkem přirozenosti, který je ve

vlhkých věcech. Někteří, ti nejstarší, (...) kteří první vyprávěli o bozích, mínili o přirozenosti, že je takto založena. Ókeana a Téthýdu učinili otcem vznikání (*Ilias* XIV,201) a přísahou bohů vodu, nazvanou u jejich básníků Styx (*Ilias* XV,37n.). Nejtěnější je totiž [u nich] nejstarší, nejtěnější je však přísaha.

A 13 /1 = Simplikios, *In Physica* 23,21

Ty, kteří tvrdí, že počátek je jeden a pohyblivý, označuje [Aristotelés] jako fyziky ve vlastním slova smyslu. Jedni tvrdí, že počátek je vymezený, jako třeba Thalés Examyův z Mílétu a Hippón, který se, jak se zdá, stal ateistou. Tvrdili, že počátek je voda, k čemuž je přivedly jevy, které vnímali. Teplé se totiž živí vlhkým, mrtvé věci vysychají a semena všeho [všech živočichů] jsou vlhká a veškerá potrava je šťavnatá. Z čeho pak každá věc je, tím se také přirozeně živí. Voda je počátkem vlhké přirozenosti a drží všechno [všechny věci] pohromadě. Proto usoudili, že počátkem všech věcí je voda a tvrdili, že Země leží na vodě.

A 13 /2 = Simplikios, *In Physica* 458,23

Ti, kteří předpokládají jeden prvek, o něm říkají, že je neomezený rozsahem, jako Thalés o vodě.

A 13 /3 = Servius, *Ad Vergilii Aen.* XI,186 (1.4)

(...) Thalés, jenž tvrdil, že všechno je utvořeno z vlhkosti, praví, že těla musí být zaplavena, aby se mohla rozpustit ve vodě.

A 13a = Áetios I,17,1 Diels

Thalés a ti, kdo od něho pocházejí, [učí, že] ke změnám vede mísení prvků.

A 13b = Áetios II,1,2 Mansfeld–Runia

Thalés a ti, kdo pocházejí od něj, tvrdí, že svět je jeden.

A 13c = Áetios II,12,1 Mansfeld–Runia

Thalés, Pýthagorás a ti, kdo od nich pocházejí, rozdělují sféru všeho nebe do pěti kruhů, které prohlašují za pásy. Nazývají se: severní a vždy viditelný, letní obratník, rovník, zimní obratník, protiseverní a tudíž neviditelný. Kruh šikmý k těm třem vnitřním se nazývá zodiak, dotýká se těch tří středních. Všechny je pak kolmo protíná polední kruh, od severu k protikladnému [směru].

A 14 /1 = Aristotelés, *De caelo* II,13; 294a28-34

Jiní však tvrdí, že [Země] spočívá na vodě. Takový je totiž nejstarší výklad, podle něhož prý Thalés z Mílétu tvrdí, že [Země] setrvává [v klidu], neboť plave, jako plave dřevo nebo něco podobného. Žádná z takových věcí totiž přirozeně nespočívá na vzduchu, nýbrž na vodě, – takže není stejné vysvětlení ohledně Země a vody, která Zemi nese. Ze své přirozenosti totiž neseťvává nahoře, ale spočívá na něčem.

A 14 /2 = Simplikios, *In De caelo* 522,14

A 15 /1 = Seneca, *Naturales Quaestiones* III,14; 106,9 Gercke

A 15 /2 = Áetios III,11,1 Diels

Ti, kdo následují Thaléta, říkají, že Země je uprostřed.

A 16 /1 = Hérodotos, *Historiae* II,20

[O nerozumných výkladech nilských záplav:]

Jeden z nich říká, že příčinou vzednutí řeky jsou etésiové větry, které Nilu brání vlévat se do moře.

A 16 /2 = Áetios IV,1,1 Diels

Thalés se domnívá, že etésiové větry vanoucí do Egypta z opačné strany, zvedají masu vod Nilu, neboť vzdouvající se moře, které se valí proti jeho ústím, zadržuje jeho vody.

A 17 = Derkyllidés, in: Theón ze Smyrny, *De utilitate mathematicae* 198,14-18 Hiller

Eudémos ve svých Astronomických knihách vypráví, že sklon [var.: pás] zodiaku a cyklus velkého roku objevil jako první Oinopidés, zatímco Thalés objevil zatmění Slunce a periodu slunovratů, totiž že se nenaplnuje vždy stejná.

A 17a /1 = Áetios II,13,1 Mansfeld–Runia

O podstatě hvězd – planet i stálic:

Podle Thaléta je sice zemitá, avšak hvězdy jsou ohnivé.

A 17a /2 = Áetios II,20,9 Mansfeld–Runia

O podstatě Slunce:

Podle Thaléta je podobná zemi [zemitá].

A 17a /3 = Áetios II,24,1 Mansfeld–Runia

Thalés první řekl, že při zatmění je Slunce překrýváno Měsícem (...), který je zemité přirozenosti. Je pak odraženě vidět to, co je podložené disku.

A 17b = Áetios II,28,5 Mansfeld–Runia

O osvětlení Měsíce:

Thalés první řekl, že Měsíc je osvětlován Sluncem.

A 18 = Plinius, *Naturalis Historia* XVIII,213 (= DK 12 A 20)

Hésiodos tvrdí, že ranní západ Plejád nastává, když se naplňuje podzimní rovnodennost; Thalés tvrdí, že se tak děje 25. den po rovnodennosti.

A 19 = Apuleius, *Florida* 18,94-113; 37, 10 Helm.

Thalés z Milétu byl ze sedmi mudrců daleko nejvýznamnější. Jako první z Řeků objevil geometrii, byl nejspolehlivějším zkoumatelem přírody a nejznalejším pozorovatelem hvězd. Pomocí krátkých linií (*parvis lineamentis*) objevil ty největší věci: oběh časů (*ambitus temporum*), vanutí větrů, pohyb hvězd, podivuhodné zvuky hromů, šikmý běh hvězd, roční návraty Slunce, přírůstky narůstajícího Měsíce i jeho úbytek, když stárne; a překážky, když zmizí (při zatmění? *obstacula delinquentis*). Až ve vysokém stáří vymyslel božskou nauku, kterou nejenom rozpoznal, nýbrž i dokázal experimentem, a sice, kolikrát slunce ve své velikosti proběhne svůj vyměřený kruh. O tomto svém čerstvém objevu prý poučil Mandrolyta z Priény, který byl novým a nečekaným poznáním tak potěšen, že poručil Thalétovi, aby si za tak skvělé

poučení přál odměnou jakkoli vysokou odměnu. „Dostatečnou odměnou mi bude,“ pravil moudrý Thalés, „že pokud budeš to, co ses ode mne naučil, někomu předávat, nebudeš to vydávat za své, nýbrž jako původce tohoto objevu budeš prohlašovat mě a nikoho jiného.“

Cfr. Júlianos, *Oratio* III,162,2 Hertl.

A 20 /1 = Proklos, *In Euclidem* 157,10 Friedl.

Thalés prý první dokázal, že kruh se průměrem dělí na dvě stejné části.

A 20 /2 = Proklos, *In Euclidem* 250,20

(...) Říká se, že Thalés první poznal a vyslovil, že u každého rovnoramenného trojúhelníka si jsou úhly při základně rovny. Po starém způsobu však tyto úhly nazval podobnými.

A 20 /3 = Proklos, *In Euclidem* 299,1

Poučka, že protínají-li se dvě úsečky, jsou si [protilehlé] úhly při vrcholu rovny, byla, jak říká Eudémos, prvně nalezena Thalétem.

A 20 /4 = Proklos, *In Euclidem* 352,14

Eudémos v Dějinách geometrie (fr. 87) přičítá tuto poučku [o shodnosti trojúhelníků, pokud se shodují v jedné straně a v přilehlých úhlech] Thalétovi. Způsob, jakým Thalés zjišťoval vzdálenost lodí na moři, prý totiž vyžaduje použití této poučky.

A 21 /1 = Plinius, *Naturalis historia* XXXVI,82

Měření jejich výšky [pyramid] objevil Thalés z Milétu, který měřil stín v tu denní dobu, kdy odpovídá skutečné výšce tělesa [těla?].

A 21 /2 = Plútarchios, *Septem sapientium convivium* 2; 147a

A 22 /1 = Aristotelés, *De anima* I,5; 411a7

Někteří tvrdí, že duše je smíšená s vesmírem; snad proto Thalés myslel, že vše je plné bohů.

Cfr. Platón, *Leges* X,899b:

Athénský host: A všechny hvězdy i Měsíc, roky a měsíce i všechna roční období? Jaký jiný výklad o nich podáme nežli tentýž, že když se jedna duše nebo více duší ukázala jako příčina toho všeho – dobrá veškerou zdatností – budeme je pokládat za bohy, ať už řídí všechnen svět sídlíce v tělech, jako živé bytosti, nebo jakkoli jinak? Je někdo, kdo by toto uznával a přece snesl tvrzení, že všechno není plné bohů?

A 22 /2 = Aristotelés, *De anima* I,2; 405a19

Zdá se, že i Thalés, podle toho, co se z jeho myšlenek připomíná, pokládal duši za cosi pohybujícího, když říkal, že kámen [magnetit] má duši, protože hýbe železem.

A 22a = Áetios IV,2,1 Diels

Thalés první prohlásil duši za vždy pohybující se, tedy za samohybnou.

A 23 /1 = Áetios I,7,11 Diels

Thalés míní, že bůh je mysl kosmu, oživující veškerenstvo, které je současně plné daimonů. Proto z prvků vlhkosti pochází pohybující božská síla.

A 23 /2 = Cicero, *De deorum natura* I,10,25

Thalés Mílétský (...) tvrdil, že voda je počátek věcí, bůh pak její myslí, která veškerenstvo z vody utváří.

Další testimonia:

Diogenés Laertios, *Vitae philosophorum* I,13

Filosofie má od počátku dvě větve: jednu od Anaximandra, druhou od Pýthagory. Anaximandros byl posluchačem Thalétoým; Pýthagoru uvedl do filosofie Ferekýdés. První větev se nazývala íónskou, protože do ní Anaximandra uvedl Thalés, původem Íón, byl totiž z Mílétu. Druhá se nazývala italskou po Pýthagorovi, protože ji nejvíce pěstoval v Itálii.

Diogenés Laertios, *Vitae philosophorum* II,46 (= Ferekýdés F 58 Schibli)

Jak praví Aristotelés ve třetí knize *Poetiky*, [Sókrata] ostře kritizoval ... Antifón ... Hésioda Kerkóps (...) Thaléta zase Ferekýdés (...)

Cfr. Súda, s. v. Ferekýdés (= Ferekýdés A 2 /1).

Cicero, *Academica priora* II, 118, 26

Thalés jako první řekl, že vše je z vody.